

ՂԵՎՈՆԴ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԴՈՒՐՅԱՆԻ ՍՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՔՍԱՆԱՄՅԱԿԸ

Լրացավ ամենից փրկված ու հարգված հոգեւոյս և հավետ ողբացյալ բարձրաշնորհ Տ. Ղևոնդ արքեպիսկոպոս Դուրյանի խուժ-դուժ և գազանային սպանութեան քսան տա-րին:

Հայ հավատացյալ ու հայրենասէր ժողովուրդը, մեծից մինչև փոքրը, ողբաց անդարմանելի կորուստը իր հայրենասէր ու հավատավոր մեծ զավակին, որը իր ողջ դիտակցական կյանքը, առանց մնացորդի, նվիրել էր Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցու հոգևոր սպասին, հայ ժողովրդի դատին, նրա Հայրենիքին ու անպագային:

Ընկավ մեր օրերի նոր Զաքարիան՝ Դուրյան սրբազանը՝ հայրապատն, դավաճան ձեռքից, Աստուծո տան մեջ, Աստուծո սեղանի առաջ, սուրբ պատարագի սրբազան պահին, երբ նրա շրթները խաղաղութեան, սիրո, հայրենասիրութեան և համերաշխութեան խոսքեր էին ասում իր ժողովրդին, իր հո-տին...

«Էջմիածին» ամսագրի խմբագրութիւնը, այս տխուր առթիւ, թարգմանը հանդիսա-նալով հայ հավատացյալ ժողովրդի սրտա-գին զգացմունքներին, քաղցր պարտական-ութիւնն ունի, Դուրյան սրբազանի խուժ-դուժ սպանութեան քսանամյակի այս օրը, ողբկոչելու սրբազանի պայծառ ու սրուտառչ հիշատակը, որը զոհը համրիսացավ իր պարտքի և կոշման, իր եկեղեցասիրութեան և հայրենասիրութեան և նահատակվեց քաջ մարտիկի նման իր պարտականութեան դիր-քերում, աննահանջ, արի, մարտական:

Նպատակ չունենք նորից հրահրել կրքերը: Բայց փաստը մնում է փաստ, որ Դուրյան սրբազանի սրտի դեմ ուղղված մահացու հարվածը, ամենից առաջ, ուղղված էր Հա-յաստանյայց Առաքելական Եկեղեցու միու-թեան և հայ ժողովրդի ազգային-եկեղեցա-կան ցանկալի միասնութեան դեմ, հայ ժո-ղովրդի ազգային շահերի դեմ:

Դուրյան սրբազանը զոհ գնաց Հայաս-տանյայց Եկեղեցու միութեան և հայ ժողո-վրդի միասնականութեան սրբազան գաղա-փարի թշնամիներին:

Այսօր էլ Սփյուռքում կան տխուր մար-դիկ, որոնք իրենց նեղ, եսասիրական և հատվածային շահերի համար լարում են հայը հայի դեմ, եղբայրն եղբոր դեմ և ամեն օր հանում 30 արծաթի վաճառում են աղդ ու Հայրենիք, Եկեղեցի և ժողովուրդ, և պատրաստ են փրենց ձեռքերը թաթախելու հայ ժողովրդի ազնվազուն և հայրենասէր որդիների անմեղ արյան մեջ:

— Կարե՛ն, ո՛ր է քո եղբայրը...:

Այսօր էլ կան Սփյուռքում Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցու և հայ ժողովրդի ազգային-եկեղեցական միասնականութեան դեմ ձեռք բարձրացնող, անիծաբարտ, ան-ճարակ Կայեններ...: Հարողառ եղբոր ան-մեղ արյունը կա այդ կայենանման մարդ-կանց ձեռքերի, խղճի և սրտի վրա: Ժամա-նակը չի կարող ջնջել այդ անմեղ արյան բո-ղոքը. «Եկեղեցի չի վերայ ձեռ ամենայն արիւն արդար հեղեալ յերկրի, յարեմէն Արիւն արդարոյ մինչև ցարիւնն Զաքարիայ որդւոյ Բարաքեայ զոր սպանէք ընդ մէջ տաճարին և սեղանոյ» (Մատթ., ԻԳ 35):

Հայրենասիրութեան և եկեղեցասիրութեան զգացումը Դուրյան սրբազանի մեջ միա-ձուլվել և կազմել էր մի անսպառ աղբյուր հավատի, ներշնչման, կորովի, պայքարի:

Հայրենասիրութեան ու եկեղեցասիրու-թեան սրբազանի նկարագրի ամենաբնորոշ գծերից մեկն էր հանդիսանում: Հայրենիքի գաղափարն ու Հայաստանյայց Առաքելա-կան Եկեղեցու սերը կարմիր թելի նման անցնում էին սրբազանի ողջ կյանքի ու դու-ծունեութեան միջով:

Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցին միշտ խաղաղութեան, հայրենասիրութեան, համերաշխութեան խոսք է ասել հայ ժողո-

վրդդի դավաճաններին: Այդ խոսքն էր ասում նաև նահատակ սրբազանը: Ու գտնվեցին մարդիկ՝ «անպիտան և հավատաս», որոնք ուղեցին արյան մեջ խեղդել համեմատելության, արդարության, օրենքի և սիրո ձայնը: Դուրյան սրբազանը միշտ էլ հանդես է եկել ներքին պատակտողական ուժերի,

իրը քաջ հովիվ հանուն Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցու միության և հայ ժողովրդի միասնականության գաղափարների: Հավատի, հայրենասիրության, դիտակից պարտաճանաչության մարմնացումն էր Դուրյան սրբազանը: Նա մեր այն հաղվագյուտ հայրենասեր և եկեղեցասեր հոգևորա-

Նրչանի իշատակ Տ. Ղևոնդ

արհեստիկոպոս Դուրյան

կենտրոնախույս և ազգամյուս տարրերի դեմ խաղաղության, համեմատելության քարոզով: Նա համոզված է եղել, որ հայ ժողովրդի հզորությունը, ուժը, ապագան, իր ազգային-եկեղեցական միասնության մեջ են: Հաճախ նա իր քարոզներով, վերջերս, իր կյանքի կենդանի օրինակով, հանդես է եկել

կանոններից մեկն էր, որ իր ամբողջ կյանքը, հոգով ու սրբությամբ, նվիրել է իր ժողովրդին, իր եկեղեցուն, և անձնվիրաբար ծառայել նրանց մինչև իր եղերակա մահվան տխուր րոպեն. «առետարանի աղբատաց առաքիաց դիս, բժշկել զբեկեալս սրտիւ, քարոզել զերեաց զթողութիւն»:

Հայ բարձր հոգևորականության սրբազան պարտականությունն է վառ պահել հայ հավատացյալ ժողովրդի սրտում հայրենասիրության և եկեղեցասիրության վառ զգացմունքը, հայրենի ավանդությունների նախանձախնդրությունն ու ոգին: Դուրյան սրբազանը հանդես եկավ իր պարտաճանաչության ողջ գիտակցությամբ, իր բնավորության ամուր և կայուն գծերով, իբր հոգևորական, իբր մարդ, իբր հայրենասեր:

Իր հոգեկան ու բարոյական այս բարեմասնություններով, Դուրյան սրբազանը բացառիկ տեղ էր գրավում մեր բարձրագույն հոգևորականության շարքերում: Սրբազանը միշտ սիրվել ու հարգվել էր հայ ժողովրդի կողմից իր անկաշկանդ հայրենասիրության և եկեղեցասիրության համար: Նա ձգտել է միշտ բարձր պահել հայ հոգևորականի կոչումը, ազգային ոգին, Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցու անկախությունն ու հայրենավանդ կարգն ու սարքը և պայքարել է Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցու վեհիբրավության համար, սարկավագության օրերից մինչև բարձրագույն դիրքերը:

Անորոշություն, տարտամություն չկար ո՛չ նրա զգացմունքների և ո՛չ նրա խոսքերի մեջ, երբ նա խոսում էր իր Եկեղեցու և իր Հայրենիքի մասին:

Նահատակ սրբազանը համարձակ հանդես էր գալիս հայ ժողովրդի միասնականության և Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցու միության սրբազան քարոզով: Նա չէր սիրում մանվածապատ, ընդհանուր խոսքեր, երբ խոսում էր հայ Հայրենիքի և Ս. Էջմիածնի մասին: Նրա «այո՛ն՝ այո՛» էր և «ո՛չն՝ ո՛չ»:

Այդպիսի էր Դուրյան սրբազանը: Փոքրուց նա մեծացել ու դաստիարակվել էր հայ ազգային-եկեղեցական ավանդություններով հարուստ Արմաշի դպրեվանքում, Օրմանյան և Նոյի Հայրենիքի սրբազանների մոտ, և ուխտել ծառայելու հայ ժողովրդին, Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցուն, աննահանջ՝ սիրով և անձնվիրությամբ:

Ե՛նչ է հոգևորականը առանց սիրո, կոչման և անձնվիրության, եթե ոչ մի ձևարարչական պաշտոնյա, կոչված չուր որովայնին ծառայելու, փոխանակ մեր հոգու ազնվացման

ճշմարիտ սպասավոր լինելու», — գրում է իրավամբ Ազգիս մեծանուն Հայրապետ Գեորգ Զ-ր:

Մերն ու անձնվիրությունն է, որ ազնվացնում է հոգևորականին, և սրբացնելով նրան պաշտամունքի առարկա է դարձնում, ինչպիսին էր Դուրյան սրբազանը:

Մեծ է և գնահատության արժանի նաև Դուրյան սրբազանի սուրբգրական վաստակը, մանավանդ նրա «Պարզ քարոզներ» շարքը բաղկացած 5 հատորից, գրված սրբազանի «խորունկ համոզումի և հավատի շնչով»: «Միրեցի՛ք ճշմարտությունը և ապրիցի՛ք ճշմարտության համար...» — գրել է նա: — ...Դժբախտ է այն մարդը՝ որուն ներսիդին չկա աէր առ Աստված և առ ընկերն. վա՛յ անոր, որուն սիրտը առելության բույն է և ոչ սիրտ. վա՛յ այն սրտին՝ որ մաքուր չէ, վասնզի պիտի չտեսնե զԱստված. վա՛յ այն սրտին՝ որուն ճրագը մարեր է, սիրտ ճրագը, վասնզի խավարի մեջ է ու խավարի մեջ պիտի մնա: Սրբազանի գրչին են պատկանում նաև «Զորս Ավետարանները», «Մկրտության խորհուրդը», «Զորս Ավետարաններ: Ժառանգ և վավերականությունը»: Իր մեծանուն ուսուցչի՝ ամենապատիվ Ս. Նոյի շնորհակալությամբ Դուրյանի քահանայության 50-ամյա հոբելյանի առթիվ, նա հրատարակել է «Դպրեվանքյան քարոզները»: Սրբազանի անսխալ մնացած գրական վաստակներից են «Ս. գրոց բնապատմությունը», «Քարոզի ծրագրերը», «Քարոզելու արվեստը» և «Բառարան Ս. Գրոց բնապատմության»:

Դուրյան սրբազանը կարճատև, բայց փառավոր ու արդյունաշատ կյանք ապրեց: Նա սրբությունը կատարեց իր պարտքը իր Աստուծու, Եկեղեցու և ժողովրդի հանդեպ:

Ուխտենք հավատարիմ մնալ այն կոչման ու ծառայության, այն գաղափարներին, որոնց նա նվիրեց իր կյանքն ու արյունը, և իր մահով մի անգամ ևս սրբագործեց նրանց: Այդ կյանի սրբազանի պայծառ հիշատակը հարգելու և անմահացնելու առհավատչյան:

Հավետ պատի՛վ և օրհնություն Ղևոնդ արքեպիսկոպոս Դուրյանի անթառամ հիշատակին:

